

סילבוס תוכנית עמיתים תשע"ט – סמסטר אביב

בית מדרש - עיר מקלט

סמסטר א', יום א' 16:00-18:00

ד"ר יאיר ליפשיץ

גל אלניר

המוסד המקראי של עיר מקלט, אליה יכול לנוס כל אדם שהרג נפש בשגגה, נוגע בסוגיות יסוד של אחריות, נקמה, כפרה והגנה. כיום, המושג מציף גם שאלות עכשוויות על אודות פליטות והמרחב העירוני. בבית המדרש נלמד יחד את הפרק השני במסכת מכות בתלמוד הבבלי, המפרט ומפתח את דיני עיר מקלט, לצד טקסטים נלווים, יהודיים ולא יהודיים, מסורתיים ומודרניים. דרך מקורות אלו נעקוב אחר המורשת של עיר המקלט והדהודיה במציאות העכשווית.

פילוסופיה, חילון וכפירה

סמסטר א', יום א', 19:15-20:30

ד"ר ג'רמי פוגל

מימיה הראשונים ביוון העתיקה, הפילוסופיה חתרה תחת עמדות דתיות מסורתיות. מעצם ההנחה שיש לשאוף לחכמה על בסיס מאמציה של התבונה האנושית, היא קראה תיגר על תפיסות המסתמכות על מיתולוגיות עתיקות וטקסטים מקודשים. עם זאת, הפילוסופיה לא רק הציעה התנגדות לסמכות דתית, אלא כבר מראשיתה הציעה גם צורות של גאולה רוחנית או קיומית. בקורס זה נחשוב על ההיסטוריה של הפילוסופיה כסיפור של הטלת ספק, כפירה וחילון, אבל גם כחיפוש מתמיד אחר גאולה.

שורשי הישראליות

סמסטר א', יום א', 20:45-22:00

יאיר אסולין ואורחים

ישראליות, כמו כל זהות, היא צורה, מסגרת, מעין כלי המכיל בתוכו רעיונות שונים, מגוונים, לעיתים סותרים, לעיתים חותרים אחד תחת השני, לעיתים כאלה שכבר שכחנו שהיו, רעיונות שכבר שכחנו עד כמה הם השפיעו ועדיין משפיעים על התודעת המקום שלנו, על תודעת הזהות שלנו.

בין משיחיות לפרגמטיות, בין דת למדינה, בין רעיונות לטריטוריה, בין מדינה יהודית למדינת היהודים, בין רוב למיעוט, בין כנעניות ליהדות, בין אתוס "מזרחי" לאתוס אירופאי, בין גלות לשלילתה ועוד.

מטרתו הבסיסית של הקורס הזה הוא בירור עומק של שורשי הזהות הישראליות הזו, על מתחיה השונים והמרתקים, כפי שבאו לידי ביטוי הן אצל הוגים שחשבו ופיתחו אותם והן אצל משוררים וסופרים אשר נתנו לרעיונות אלה גילום אנושי, קיומי, בדרך להקמת המדינה ולאחריה. הקורס יבקש לנוע כל הזמן מהעבר אל ההווה ובחזרה מתוך הבנה עמוקה שבירור המתחים הגלומים ב"ישראליות" הוא המפתח להתפתחותה וגדילתה של החברה בישראל היום.

בין הטקסטים שנקרא בקורס, טקסטים מאת: א.ב. יהושע, דוד בן גוריון, נתן זך, פינסקר, מחמוד דרוויש, לאה גולדברג, חיים נחמן ביאליק, ניסים ליאון, ישעיהו ליבוביץ, חיים גורי, גרשם שלום, אחד העם, הראי"ה קוק, מרטין בובר, רבי דוד בוזגלו, רחל המשוררת, טהא מוחמד עלי, ארז ביטון, חיים הזו, אנטון שמאס, יהודה עמיחי ועוד.

תלמוד

סמסטר א', יום ה', 16:00-17:30

ד"ר יעקב מאיר

התלמוד הוא ספר הספרים של העם היהודי ולכן הוא משמש כטקסט היסוד בכל בית מדרש, קלאסי ומודרני, דתי וחילוני, מאז ומעולם. שמו של התלמוד נגזר מן הפעולה שהוא מחולל – הלימוד. בקורס זה נבקש לסלול דרך אל דף התלמוד, לפסוע בין בתריו ולגלות אותו כנוף מולדת ישן-חדש. נכיר את חלקיו השונים של דף התלמוד – המשנה, הגמרא, רש"י והתוספות, וכן נלמד כלים שונים שיאפשרו לנו לסלול דרכי גישה אל התלמוד – מהדורות, פירושים, מילונים וספרי עזר בסיסיים.

נבקש בתלמוד את ההיסטוריה של הלימוד, ונראה כיצד השתנה אופן הקריאה בו עם התחלפות התקופות והמקומות, בין ארץ ישראל לבבל, בין ספרד לצרפת ולגרמניה, ובין צפון אפריקה לפולין. מתוך פירוקו הנצחי ובנייתו מחדש, יעלה ויזהר התלמוד כיצירת התרבות הגדולה ביותר שהעמידה התרבות העברית.

הוראת עמיתים

סמסטר א', יום ה', 17:45-18:45

ד"ר רות קלדרון

מידי שבוע יציגו עמיתי התכנית מעולמות התוכן שלהם בהרצאה / סדנה זמן נפלא לשיחה מחשבות ותובנות בסוף שבוע לימוד פורה.

ספר הזוהר

המבריחים ושוברי הבריחים – פרשנות, חיים ויצירה בחכמת הסוד ביהדות

סמסטר א, יום ה', 20:00-21:30

ד"ר נטע סובול

תחום המחייה והפעולה של חכמי הסוד ביהדות מתפרש על פני כמה מרחבים שונים: התורה שבכתב, התורה שבעל פה כפי שנשתמרה במשנה, בתלמוד ובמדרשים, תרבות זמנם, והעולמות הנסתרים, אלה שמעבר לעולם הנודע בחושים, עולמות הקשורים באלוהות. בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה אצורה על פי חכמי הסוד נוכחות אלוהית רבת פנים ומעללים, שאותה הם כמהים לחלץ ולהקים מתוך מילות הכתובים, ועימה הם חותרים ליחסים אינטימיים והדדיים של ידיעה ותיקון. בקורס נתוודע לתפיסות המהפכניות שהתפתחו בתורת הסוד היהודית בנוגע למהותו ותפקידו של האדם בעולם ולקשר שבינו לבין האל, מתוך קריאה בקטעים נבחרים מכתבי חכמי הסוד בדורות שונים. תפיסת השפה הייחודית למקובלים, על תפיסתם העצמית כבני האלוהים וגואלי העולם, על ההוואי המיוחד להם, ועל היצירתיות פורצת הדרך המאפיינת את פרשנותם.